

Tisková zpráva

Důvěra ústavním institucím v březnu 2017

- ④ Prezidentovi důvěruje 55 % Čechů, vládě 35 %.
- ④ Tradičně nejvyšší důvěra se těší starostové (60 %) a obecní zastupitelstva (61 %).
- ④ Jako nejméně důvěryhodné ze sledovaných institucí se respondentům jevily Poslanecká sněmovna PČR (27 %) a Senát PČR (28 %).
- ④ S politickou situací je spokojeno 17 % občanů, nespokojeno je 47 %.

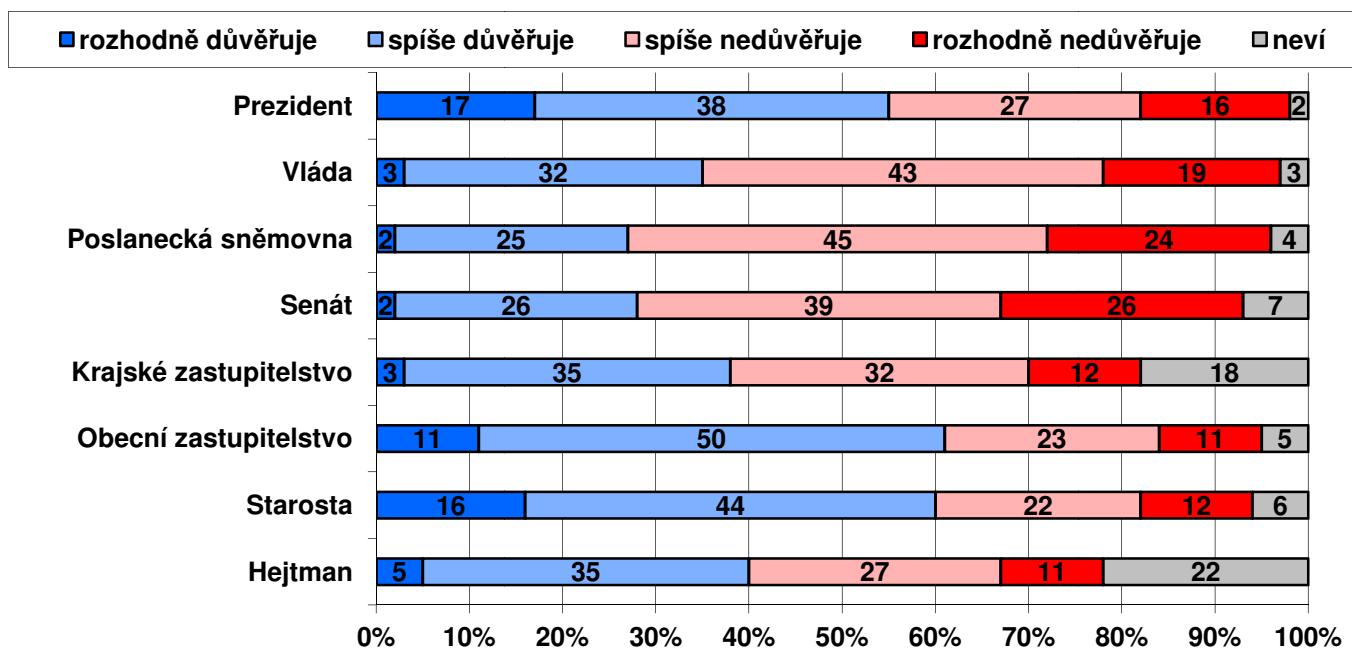
Zpracoval:
Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V reprezentativním šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., byla v březnu 2017 vybraným občanům položena otázka, zda důvěřují základním ústavním institucím.¹ Sledování důvěry ústavním institucím je pravidelnou součástí našich šetření, což nám umožňuje mapovat vývoj postojů v dlouhodobém časovém horizontu.

Graf 1: Důvěra/nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 3. 2017, 1023 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky v grafu 1, v březnu 2017 prezidentovi republiky důvěru vyjadřovalo 55 % občanů, v tom 17 % prezidentovi důvěrovalo „rozhodně“ a 38 % „spíše“. Nedůvěru prezidentovi republiky vyjádřilo 43 % respondentů, v tom 27 % „spíše“ a 16 % „rozhodně“. 2 % oslovených se nedokázala rozhodnout a zvolila odpověď „nevím“.

Vládě důvěruje o málo více než třetina (35 %) veřejnosti, když 3 % dotázaných vládě „rozhodně důvěřují“ a 32 % jí „spíše důvěřuje“. Více než tři pětiny (62 %) občanů vládě nedůvěřují, v tom 19 % jí „rozhodně nedůvěruje“ a 43 % „spíše nedůvěruje“. Zbývající 3 % se nedokázala vyjádřit.

¹ Otázka: „Řekněte, prosím, důvěřujete prezidentovi republiky, vládě, Poslanecké sněmovně PČR, Senátu PČR, svému krajskému zastupitelstvu, svému obecnímu zastupitelstvu, starostovi vaší obce či městské části, hejtmanovi vašeho kraje (primátorovi, pokud žijete v Praze)?“

Poslanecká sněmovna má důvěru 27 % občanů, více než dvě třetiny (69 %) jí nedůvěřují. Senátu důvěruje 28 % občanů a podíl nedůvěřujících je u něj na úrovni necelých dvou třetin (65 %).

Na krajské (a v případě hlavního města Prahy magistrální) úrovni jsou podíly důvěry a nedůvěry zhruba vyrovnané, byť v případě krajských zastupitelstev tentokrát nedůvěra mírně převážila nad důvěrou. Konkrétně krajským zastupitelstvům důvěruje 38 % dotázaných, nedůvěruje jim 44 % a zbývajících 18 % se nedokáže rozhodnout. V případě hejtmanů (a v Praze primátora) pak důvěra (40 %) nevýznamně vyšší než podíl nedůvěřujících (38 %) při 22 % nerozhodnutých, kteří uvedli odpověď „nevím“.

Podstatně lépe než všechny ostatní zkoumané instituce jsou na tom obecní zastupitelstva, případně zastupitelstva městských částí a starostové, jimž důvěruje třípětinová většina občanů. Konkrétně v případě obecních zastupitelstev podíl důvěry dosahoval 61 %, v tom 11 % obecním zastupitelstvům „rozhodně důvěruje“ a 50 % jim „spíše důvěruje“. Podíl nedůvěřujících u obecních zastupitelstev činí přibližně třetinu (34 %), přičemž „spíše“ jim nedůvěruje 23 % a „rozhodně“ 11 %. Starostové jsou na tom podobně, když důvěru jim vyjádřilo 60 % dotázaných, v tom 16 % „rozhodně“ a 44 % „spíše“, nedůvěra ke starostům pak dosáhla 34 %, když 22 % respondentů podle svých slov starostům „spíše nedůvěruje“ a 12 % jim „rozhodně nedůvěruje“.

Tabulka 1a: Důvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

DŮVĚRA	II/16	III/16	IV/16	V/16	VI/16	IX/16	X/16	XI/16	XII/16	I/17	II/17	III/17
Prezident	59	62	56	57	58	57	56	48	56	53	54	55
Vláda	40	41	39	40	39	38	38	35	39	42	37	35
Poslanecká sněmovna	28	30	27	28	26	27	27	26	27	31	26	27
Senát	30	30	29	27	31	28	27	28	30	32	30	28
Krajské zastupitelstvo	42	43	45	42	43	40	38	44	43	42	43	38
Obecní zastupitelstvo	62	63	63	63	62	62	60	62	64	63	61	61
Starosta	64	64	65	63	66	62	62	65	63	64	64	60
Hejtman	39	41	38	40	40	38	34	39	40	42	40	40

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěruje“ a „spíše důvěruje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěruje“ a „rozhodně nedůvěruje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

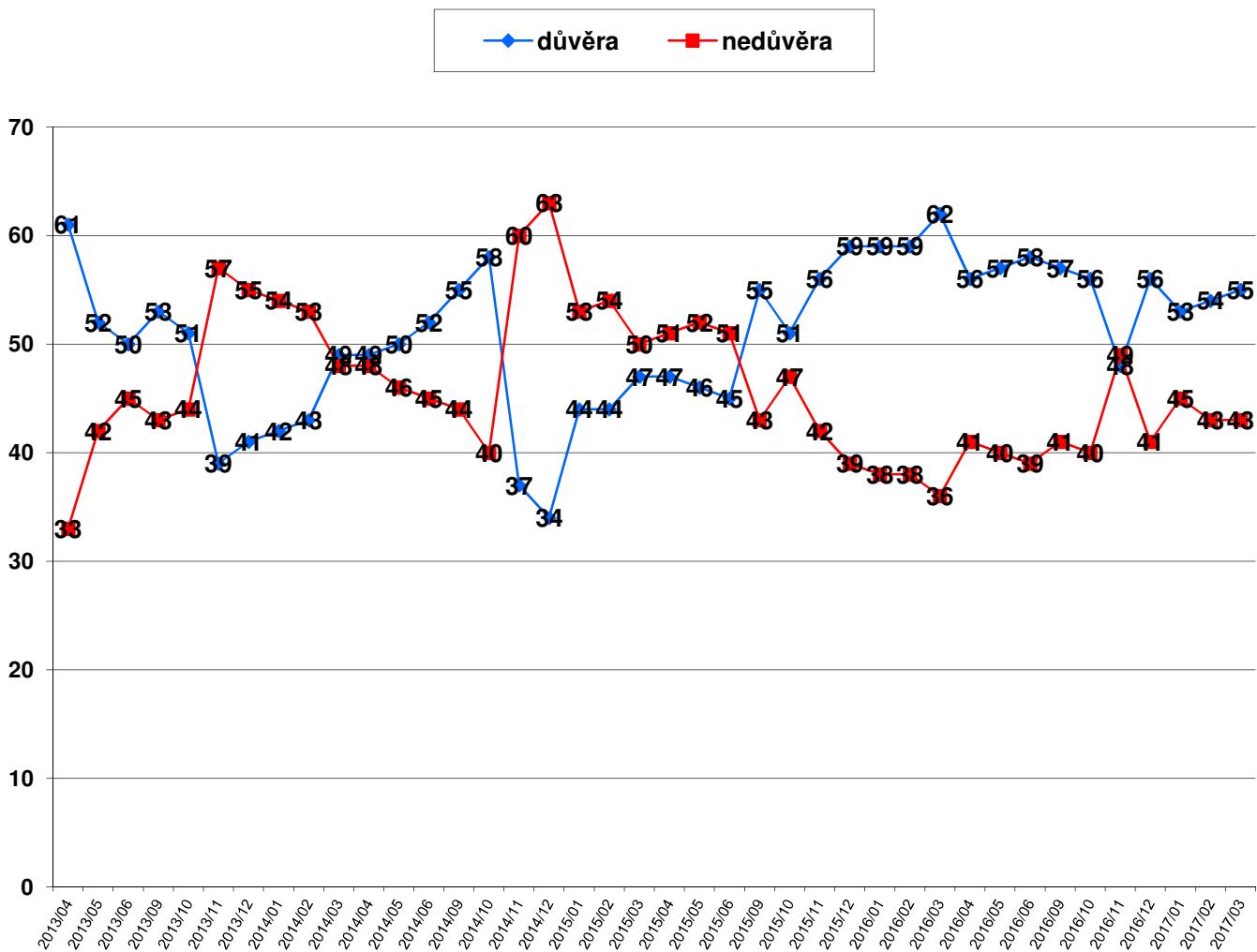
Tabulka 1b: Nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

NEDŮVĚRA	II/16	III/16	IV/16	V/16	VI/16	IX/16	X/16	XI/16	XII/16	I/17	II/17	III/17
Prezident	38	36	41	40	39	41	40	49	41	45	43	43
Vláda	57	56	57	55	57	59	57	62	59	55	60	62
Poslanecká sněmovna	68	66	68	67	66	68	66	69	69	65	69	69
Senát	61	62	62	65	58	64	63	65	64	62	63	65
Krajské zastupitelstvo	41	40	38	43	38	43	45	40	41	41	43	44
Obecní zastupitelstvo	32	30	31	32	31	32	34	32	31	31	34	34
Starosta	30	28	29	31	28	30	31	28	30	29	30	34
Hejtman	42	38	40	42	40	42	45	38	38	37	40	38

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně nedůvěruje“ a „spíše nedůvěruje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše důvěruje“ a „rozhodně důvěruje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 2: Vývoj důvěry/nedůvěry v prezidenta (%), duben 2013 – březen 2017

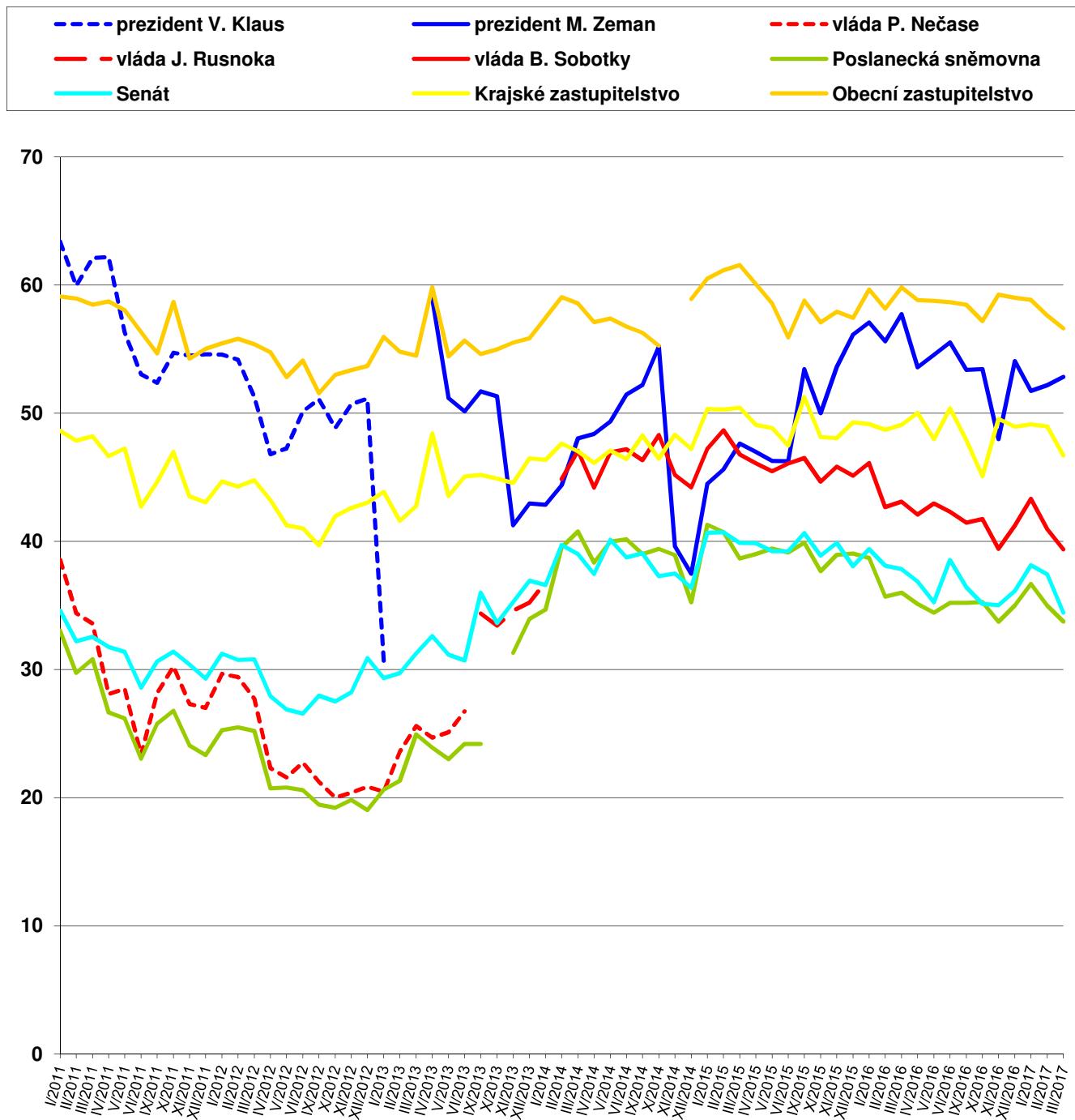
Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

V časovém srovnání, které nabízí tabulky 1a a 1b, můžeme vidět, že v porovnání s předchozím šetřením z února 2017 klesla důvěra krajským zastupitelstvům o 5 procentních bodů při zvýšení podílu nerozhodných odpovědí o 4 procentní body, čímž se rozložení důvěry a nedůvěry dostalo do podoby, jakou mělo těsně před loňskými krajskými volbami v říjnu 2016. Vedle toho mírně (o 4 procentní body) poklesla důvěra ke starostům při shodném nárůstu podílu nedůvěřujících, což při vysoké stabilitě tohoto indikátoru představuje nejhorší hodnocení starostů od června 2015, kdy byl naposledy zaznamenán stejný výsledek, jako v aktuálním šetření. Ostatní změny se pohybují v rámci statistické chyby. V porovnání se situací před rokem v březnu 2016 je pak v současnosti o 7 procentních bodů nižší důvěra a o 7 procentních bodů vyšší nedůvěra k prezidentovi, ovšem zde je třeba uvést, že v březnu 2016 byla důvěra prezidenta v průběhu stávajícího funkčního období hlavy státu vůbec nejvyšší a nedůvěra byla tehdy naopak druhá nejnižší (viz graf 2). O 6 procentních bodů horší než před rokem je z hlediska důvěry i nedůvěry také hodnocení vlády. Zhoršení o 4 procentní body v meziročním srovnání můžeme vidět i u starostů. U ostatních institucí v meziročním porovnání nejsou rozdíly statisticky významné.

U vlády, u Poslanecké sněmovny a v menší míře i u Senátu pak v dlouhodobější perspektivě vidíme podstatné zvýšení důvěry v porovnání s předchozím volebním obdobím PS ukončeným předčasnými volbami na podzim roku 2013. Kritičtější postoje veřejnosti k politice zejména v průběhu roku 2012 se sice nikoli dramaticky, ale statisticky

signifikantně promítaly i do přechodného snížení důvěry v krajskou a místní samosprávu (viz graf 3). V porovnání s rokem 2015 je ale hodnocení vlády, Poslanecké sněmovny a Senátu poněkud horší.

Graf 3: Důvěra ústavním institucím v letech 2011 - 2017 (index důvěry)²

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

² Index důvěry může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóř z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědi vynásobených hodnotami 1 (rozhodně důvěruje), 0,75 (spíše důvěruje), 0,5 (neví), 0,25 (spíše nedůvěruje) a 0 (rozhodně nedůvěruje).

Z podrobnější analýzy vyplývá, že důvěra prezidentovi roste a nedůvěra klesá s rostoucím věkem a s posunem po škále politické orientace od pravice k levici. Častěji prezidentovi důvěřují či méně nedůvěřují důchodci, polokvalifikovaní a nekvalifikovaní dělníci, věřící katolíci, lidé z měst s populací od 15 do 30 tisíc obyvatel, ti, kteří se politicky zařazují na levici či levý střed, voliči ČSSD či KSČM a ti, kdo důvěřují vládě a ostatním zkoumaným institucím. Naopak nižší důvěru nebo vyšší nedůvěru k němu vykazují lidé ve věku od 15 do 19 let, obyvatelé Jihočeského kraje, nevěřící, nižší odborní pracovníci, ti, kdo se hlásí k pravici či k pravému středu, voliči TOP 09, rozhodnutí nevoliči a ti, kdo nedůvěřují vládě a dalším institucím.

Vládě častěji důvěřují či méně nedůvěřují lidé spokojení s politickou situací, občané příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, dotázaní s dobrou životní úrovní své domácnosti, lidé spokojení se svým životem, respondenti hlásící se k pravému středu, voliči ANO a ČSSD a dotázaní, kteří důvěřují prezidentovi, oběma komorám parlamentu či regionálním a místním zastupitelstvům a starostům či hejtmanům. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících vládě šetření ukázalo mezi lidmi kriticky či neutrálně hodnotícími současnou ekonomickou situaci, dotázanými nespokojenými se současnou politickou situací, respondenty se špatnou životní úrovní, lidmi nespokojenými s vlastním životem, dotázanými z jihozápadu Čech (Plzeňský a Jihočeský kraj), rozhodnými nevoliči bez preferované strany a lidmi vyjadřujícími nedůvěru jiným ústavním institucím.

Poslanecké sněmovně častěji důvěřují nebo méně nedůvěřují lidé hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou, respondenti spokojení s politickou situací, dotázaní, kteří jsou spokojeni s vlastním životem, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, studenti, voliči ANO a ti, kdo důvěřují ostatním ústavním institucím. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Poslanecké sněmovně šetření ukázalo mezi dotázanými, kteří současnou ekonomickou situaci hodnotí jako „ani dobrá, ani špatná“ či jako špatnou, lidmi nespokojenými se současnou politickou situací, dotázanými nespokojenými se svým životem, rozhodnými nevoliči bez preferované strany a respondenty vyjadřujícími nedůvěru jiným ústavním institucím.

Senátu ve zvýšené míře důvěřují či snížené míře nedůvěřují respondenti spokojení s politickou situací, dotázaní spokojení s vlastním životem, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, ženy, mladí ve věku 15 až 19 let, studenti, důchodci, obyvatelé Jihomoravského kraje, voliči ČSSD či KDU-ČSL a ti, kdo důvěřují prezidentovi, vládě, Poslanecké sněmovně, krajským i obecním zastupitelstvům a starostům nebo hejtmanům. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Senátu šetření ukázalo mezi lidmi hodnotícími současnou ekonomickou situaci v ČR jako špatnou či jako "ani dobrá, ani špatná", dotázanými nespokojenými se současnou politickou situací, muži, rozhodnými nevoliči bez preferované strany a dotázanými nedůvěřujícími jiným ústavním institucím.

Důvěra krajským zastupitelstvům vykazuje zřejmou korelaci s hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a ekonomické situace v ČR, se spokojenosťí s politickou situací, spokojenosťí s vlastním životem a s důvěrou jiným zkoumaným institucím. Z hlediska stranických preferencí zvýšený podíl důvěry a snížený podíl nedůvěry byl zaznamenán mezi stoupenci ANO, naopak nižší důvěru a vyšší nedůvěru ke krajským zastupitelstvům vyjadřují rozhodnutí nevoliči. Regionálně nižší nedůvěru ke krajskému zastupitelstvu vykazují dotázaní z Pardubického kraje. Důvěra ke krajskému zastupitelstvu je samozřejmě velmi silně propojená s důvěrou k hejtmanovi.³

V případě hejtmanů a pražského primátora se pak důvěra opět zvyšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti i ekonomické situace v ČR a s rostoucí spokojenosťí s politickou situací, jakož i s rostoucí spokojenosťí s vlastním životem. Vyšší nedůvěra hejtmanům byla zaznamenána mezi nezaměstnanými. Podle stranických preferencí hejtmanům více důvěřují voliči ANO, naopak méně důvěřujících a více nedůvěřujících je mezi rozhodnými nevoliči. Regionálně nižší podíl nedůvěry byl zaznamenán v Pardubickém a v Jihomoravském kraji, naopak vyšší podíl nedůvěřujících se objevil v Praze.

Také u obecních zastupitelstev a starostů obcí či městských obvodů v případě statutárních měst se objevují tytéž korelace s životní úrovní, hodnocením ekonomické situace, spokojenosťí s politickou situací a s vlastním životem, jako v případě krajských zastupitelstev a hejtmanů, přičemž i zde je důvěra v zastupitelstvo velmi silně spjatá s důvěrou starostovi.⁴ V případě obecních zastupitelstev se vyšší důvěra, případně nižší nedůvěra, objevuje mezi dotázanými z obcí a malých měst do 5 tisíc obyvatel, obyvateli Jihomoravského kraje, voliči ANO a těmi, kdo se řadí k pravému

³ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou krajskému zastupitelstvu a důvěrou hejtmanovi činil 0,706.

⁴ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou obecnímu zastupitelstvu a důvěrou starostovi činil 0,779.

středu, naopak nižší důvěru či zvýšenou nedůvěru obecním zastupitelstvům šetření ukázalo u respondentů z měst od 15 do 30 tisíc obyvatel, občanů z Ústeckého kraje, lidí hlásících se jednoznačně k levici a rozhodných nevoličů.

Starostové mají vyšší důvěru nebo nižší podíl nedůvěry mezi voliči ANO, obyvateli Jihomoravského kraje a dotázanými z obcí a malých měst do 2 tisíc obyvatel, naopak s nižší důvěrou nebo zvýšeným podílem nedůvěřujících se starostové setkávají u lidí ve věku od 45 do 59 let, nezaměstnaných, dotázaných z Moravskoslezského kraje, z Ústeckého kraje či z Prahy, respondentů z měst od 30 do 80 tisíc obyvatel a u rozhodných nevoličů.

V rámci šetření byla zjišťována také spokojenost se současnou politickou situací v naší zemi.⁵ Aktuální výsledky a časové srovnání nabízí tabulka 2.

Tabulka 2: Spokojenost/nespokojenost se současnou politickou situací v ČR (v %)

	I/16	II/16	III/16	IV/16	V/16	VI/16	IX/16	X/16	XI/16	XII/16	I/17	II/17	III/17
Spokojen	23	17	20	19	19	18	18	19	17	17	22	17	17
Ani spokojen, ani nespokojen	33	35	33	30	35	33	32	32	32	33	36	37	33
Nespokojen	41	45	44	48	43	45	46	44	48	47	39	43	47

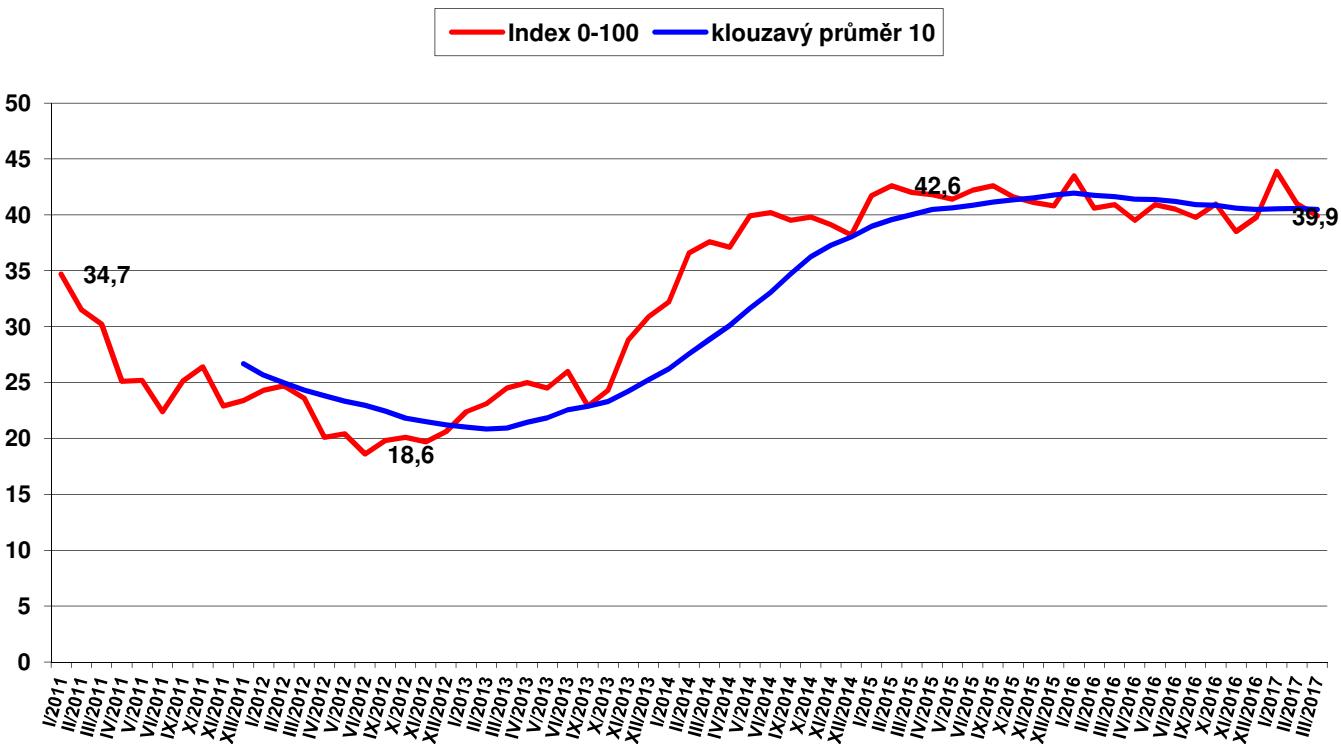
Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně spokojen“ a „spíše spokojen“, resp. „spíše nespokojen“ a „rozhodně nespokojen“. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 3. 2017, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Spokojenost se současnou politickou situací vyjádřila šestina (17 %) respondentů, v tom 1 % „rozhodně“ a 16 % „spíše“. Ani spokojena, ani nespokojena se cítí být třetina (33 %) obyvatel ČR. Nespokojenost s politickou situací v současnosti vyjadřuje téměř polovina (47 %) dotázaných, když 36 % je s ní „spíše nespokojeno“ a 11 % „rozhodně nespokojeno“. Zbytek (3 %) uvedl variantu „nevím“. V porovnání s minulým šetřením z února 2017 se zvýšila nespokojenost s politickou situací o 4 procentní body. Aktuální spokojenost se současnou politickou situací se přitom významně neliší od výsledku zaznamenaného před rokem v březnu 2016, jak ukazuje tabulka 2. V delším časovém srovnání, které nabízí graf 4, je patrné jak výrazné zlepšení oproti období let 2011 až 2013, tak také poměrně velká stabilita s lehce klesavou tendencí klouzavého průměru indexu spokojenosti ve výsledcích získaných v posledním roce, což ukazuje, že v roce 2015 se spokojenost s politickou situací v průměru pohybovala o malíčko výše než v posledním roce.

⁵ Otázka: „Zamyslete-li se nad celkovou současnou politickou situací v České republice, řekl byste, že jste s ní velmi spokojen, spíše spokojen, ani spokojen, ani nespokojen, spíše nespokojen, velmi nespokojen?“

Graf 4: Spokojenost se současnou politickou situací v letech 2011-2017 (index spokojenosti 0-100)⁶

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že spokojenost s politickou situací roste se zlepšujícím se hodnocením životní úrovni vlastní domácnosti, se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v ČR a s rostoucí spokojeností se svým životem celkově. Spokojenější nebo méně nespokojení s politickou situací jsou lidé ve věku od 15 do 19 let, studenti a voliči ANO, vyšší nespokojenost nebo nižší spokojenost naopak vyjadřují dotázaní ve věku od 60 let výše, nepracující důchodci, voliči KSČM a rozhodní nevoliči.

⁶ Index spokojenosti může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóř z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (velmi spokojen), 0,75 (spíše spokojen), 0,5 (ani spokojen, ani nespokojen + neví), 0,25 (spíše nespokojen) a 0 (velmi nespokojen). Klouzavý průměr 10 představuje řadu průměrů indexu spokojenosti z deseti po sobě jdoucích šetření, přičemž 10 je počet šetření, které CVVM zpravidla realizuje v průběhu jednoho roku.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v17-03</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>6. – 19. 3. 2017</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1045</i>
Počet tazatelů:	<i>259</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PI.1, PS.1</i>
Kód zprávy:	<i>pi170331</i>
Zveřejněno dne:	<i>31. března 2017</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmu:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různě velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat také nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokryt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská téma. Jsou využívány jak opakování otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.